

Titel: Studenternes Skiæbne, Sic fuit in fatis

Citation: "Studenternes Skiæbne, Sic fuit in fatis", i *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 12*, Paul Herman Høecke, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_012-shoot-workid1_012_005.pdf (tilgået 01. december 2021)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 12

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

[1](#)

Studenternes Skiæbne, Sic fuit in fatis

Trykt i Kiøbenhavn — 1771.

Hos Paul Herman Höcke, boendes i store Hellig-
Geist Stræde.

[2](#)

[3](#)

Det er vist ikke forundrings værdigt, skjønt Studenterne, eller rettere sagt, de som i Tiden skal indlemmes i dette vidt udseende Sælskab, saavel som andre deres Medmennesker, i og efter Fødselen, ved Jammer-Skrig og Hysten ligesom betegne og tilkiendegive, hvor meget ondt dem stal vederfares, inden de igjen forlade og træde udaf Verden.

Vel er sandt, at de første umyndige Aar gaae bort uden Bekymring, og love noget stort i Tiden. Magazinerne, de lækkre Ammenes Bryste aabnes til Nødtørft; og Mødrene, deres ømme og medfødde Kiærlighed kalde sine Smaa til Giæste, og sige dem alting velkomne. Men hvor længe varer denne Herlighed? Gandske stakket; thi efter nogle faa Aar heder det: Min kiere Søn! nu stal du gaae i Skole og lære Latin, at du kan blive Præst bekomme Midler, leve høyt, og nyde Roes og Ære iblant dine Medbrødre. Ligesom Forældrene vilde sige, Lykkens Hiul staaer immer stadig, og hvad her er lovet kand umuelig rygges. Sønnen opmuntred ved slige Forestillinger, gaaer i Skole uden videre

[4](#)

Betænkning, (som det gemeenlig siges: Ungdommen raser,) og lever af Forældrenes Lomme, saa længe det varer, fornøyet over sin Skiæbne. Imidlertid forandres Skuepladsen. Forældrene døde og efterlade sig net op saa meget, som Giælden kan betaales med.

Sønnen besøger Huuset i Haab om at høste Frugten som tilforn, men forgiæves; thi Abraham vil ikke vide af ham at sige, og Israel kiender ham ikke: Lykkens Tempel fordunkles, og det store Haab ligesom forsvinder. Saa Forældrene burde nu (tykkes ham) at have sagt i Førstningen: Min Søn! Nu skal du ved at gaae i Latinsk Skole udsættes for Vind og Væyr, belave dig paa at taale alle muelige Naturens Omverlinger, sulte og tørste, fryse om Natten, men brænde om Dagen af Solens Varme: omgaaes med Christne Jøder, Tyrker og Tartarer, Høye og Lave, til Lands og Vands, lige glad i Medgang og Modgang.

Lærlingen, som anseer sin Skolegang for et Slaverie, nu er paa det Høieste Trin i Skolen, og følgelig nær ved at gjøre sin Lykke, anseer dog sit Tab med Ligegyldighed, trøstende sig ved sine brave tilkommende Academiske Læreres Godgiørenhed og retfærdige Understøttelse; thi han har hørt fortælle af sine ældgamle Medbrødre, at i deres Academiske Aar

[5](#)

blev Flittighed belønnet anseelig og Musernes Dyrkere aflagde med en rigelig Underholdning, og det uden Personers Anseelse. Han forlader derpaa Skolen, og kommer springende i fuld Galoppe til Universitetet med et af Skolelærernes roes-glimrende Testimonium i den eene, og Oplags Pængene i den anden Haand, erlegger sit Tilskud ved Gamaliels Fødder, deponerer og tærer paa Capitalen, saa længe den varer, holdende

sig at være ret lykkelig; thi nu er han sin egen Herre indtil det saa kaldede Examen philosophicum begynder, hvorved baade Hiærnen og Pungen ofte maa aabnes paa engang; (som gemeenlig skeer ved al Handel) men naar den sidste er tom, faaer han i Sinde at gaae til sin Privat Præceptor, som han neppe kiender, eller er bleven kiendt af, samt andre sine Lærere, hvis Collegia han har besøgt, og tænker i det mindste at faae et Stipendium til sin Underholdning; men faaer til Giensvar: Man kiender jer ikke. eller: mig synes at kiende Ansigtet. Stor Lykke for den Unge Student. Han bivaaner siden ideligen de private og offentlige Forelæsninger: lige meget enten Han deraf kan lære lit eller meget. Men imidlertid Haabefuld om at vinde nogle Skillinger, sparer han ingen Umage, og gjør sin vedbørlige Opvartning 2 a 3 gange om Ugen uden at faae Herren i Tale, som siges at have vigtigere Ting at forrette.

6

Han gaaer tilbage igien med uforrettet Sag, skjønt misfornøyet. Men at trætte med Dommeren, indrenter kun lidet den Fattige.

Til sidst bliver Studenten kied af Visiterne, som aldrig før har giort sig Tanker om slig en Metamorphosis, i sær naar Maven er tom, og Pungen ligeledes nægter al videre Bistand. Og søger derfor at slippe til en Condition, ligemeget hvor og hos hvem, i eller uden for Hoved-Staden. Skeer det i Hovedstaden, synes ham got derom; thi skjønt Han derved forsømmer 6 a 8 Timer om Dagen, saa har han dog Haab om at kunde tage sin Attestatz efter nogle Aar, naar kun Conditionen er saa fordelagtig, at han imidlertid kan opholde Livet, Klæderne tages gemeenlig paa Credit, i det faste Haab at Lykken engang vaagner og han kan slippe til et Levebrød med Tiden (a). Kommer Han uden for Hoved-Staden, seer det ikke saa got ud, thi saa mister han ikke allene Adgang til Bibliotheqvæt, men endog sine Læreres Underviisning og Omgjengelse med civiliserte Folk, Ja bliver ved samme Leylighed ligesom sat ud af sin heele Cirkel, og alle hans forrige Hensigter gaae overstyr. Han forbliver i Conditio-

(a) Jeg mener her fattige og ikke bemidlede Studentere, eller andre Lykkens Pamphillii, som ved Recommendation, høy Herkomst, deres Forældres Bekiendtskab, eller paa en anden Maade ere indtagne paa et af de her i Byen offentlig stiftede Collegier.

7

nen indtil sit 40 Alders Aar, og forlader sig heller paa de visse Indkomster, skjønt de end ere ringe, end at han i Uvished vover sig ud paa det vilde Hav, med andre sine Medbrøre og Skole Cammerater, som ere ligesaa gamle og flinke, og han hører endnu ikke et anviist Sted i Gudernes Tempel.

Til sidst beslutter han at reise til Hoved-Staden, tager Attestatz og faaer den høyeste Carecteer, forbliver siden sammesteds saa længe Pungen tillader og søger Levebrød, men forgieves. Hvorpaa han tvivlraadig om sin videre Lykke og Fortgang i Verden, søger at blive en Skoleholder paa Landet, og erholder den Betiening med allerstørste Møie og Besværlighed hvortil andre, som have kuns lært at læse og skrive, ere ligeledes befordrede. Nu ønsker han først aldrig at have lært mere end disse, og er færdig at bande sine Forældre, som raadte ham til slig et forvovent Arbejde.

I disse Omstændigheder lever han det øvrige af sin levetid, og henover siden glad med Paulo at skilles herfra og være med Christo, thi det synes ham langt bedre.

Saaledes er da ofte deres Vilkaar og Belønning, som anvende deres Midler til sin egen og sin Næstes Fuldkommenhed, som med Sveed, Nattevaagen og Møye have indsamlet Kundskab for igien at udbrede samme og opbygge sine Medborgere og trøstesløse Brødre

8

i Epheso, som stræbe maaskee over sine Kræfter at befindes duelige Reedskaaber til Fæderne-Landets Tieneste. Saa jeg troer det var høyligen nyttigt for en fattig Lærling, som Forældrene saa got som nøde til at gaae i Latinsk Skole, om han i sine spæde Aar havde lært de Viiser og forstod deres rette Meening, for i Tide ar faae at vide Udfaldet af sin Lykke, som findes anførte i Sal. Græv Griffenfelds Liv og Levnets Beskrivelse under det Navn Studiosus Lamentans, hvoraf nogle lyder saaledes. Hvi har jeg i Skole ganget,

Og har taget Bog i Haand?

Hvi har du mig Pallas fanget Og opsat i Lærde Stand?

Efterdi mig Modgang trænger Og mig Sorgen saa omhænger.

Vaag Donatus op af Graven Jeg dig ofte haver læst,

Svar til Navnet kom med Gaven Som kan dæmpe Modgangs Blæst Hvo som kan Donatus være Han opstiger vel til Ære,

Viisdom har jeg elsket gerne Som en Himmel dyre Skat I Blød lagde jeg min Hierne Morgen, Middag, Aften, Nat.

Jeg derfor dog elskes ikke,

Viisdom agtes ey ved prikke. -

[9](#)

Jord, Ild, Luft, Vand, Træer, Skyer Og Naturens rige Skiød,

Himmel, Stierner, Urter, Byer,

Nægter mig mit Føde-Brød; Viisdom er landflygtig bleven, Rigdom staaer for høyt opskreven.

Hidindtil har jeg kuns afmalet en eneste fattig og nødlidende Students Vilkaar i Særdeelethed skiøndt ikke i samme Tone som Forfatteren af ovenanførte saavel som følgende Vers, Jacob Worm, hvilket sidste findes under Navn af Studiosus relamentans redivivus i bemeldte Greves Historie; sigende:

Holmens Fanger de har bedre End en Venneløs Student,

Naar de end i Bolt og Fiædre Hen i Trældom blive sendt,

De dog nyde Bord og Brød Til de Drog de blive død.

Thi Friheden har meget at sige. Imidlertid er dog vist, at hvad der passer sig paa een af disse Personer, passer sig ligeledes paa andre deres Mage, som nu omstunder, desto værre! ere alt for mange. Hvilket ingen kan komme underlig for, i Fald deres Skiæbne mestendeels et Aarhundrede siden disse Viser bleve skrevne, idelig haver været den samme.

Den 3die Post i Magazinet for patriotiske Skribentere, som mælder om Studenternes overdaadige Klædedragt, synes vel at stride imod

[10](#)

det, i Forvejen er sagt om deres Vilkaar. Men jeg forsikkrer, at Forfatteren selv derudi haver gaaet alt for vidt, i det han siger: At endeel Srudentere gaae saavidt i deres Klædedragt, at man næsten ikke kan kiende en Eenevolds-Herre fra en Student. Og han maa uden Tvivl ikke have kiendt mange, eller maaskee kun dem, som have været af Adelig Herkomst. Men hvorom alting er, saa er det meere anstændigt og nødvendigt for en Student som har noget til beste, at opføre sig standsmæssig, end en Gadedreng eller Skoepudser at gaae Sølv- og Guldbroderet. Man veed desuden, at efter den almindelige nu herskende Tænkemaade, bliver den foragtet i de fleste Sælskaber, som forsømmer at iagttage de vigtige Nyemodens Regler, og Folk ligesom væmmes ved at være iblant maadelig klædte Personer, eller som det paa anden Dansk gemeenlig Heder, liderlige Mennesker. Altsaa følger af Fornødenhed, at en Student, som ved adskillige Leyligheder søger honette Sælskaber, jo maa anvende al Fliid paa at følge Strømmen, saa længe han vil ansees for at være skikkelig og have Omgængelse med andre sine Lige. De Klæder han gaaer med, misunder ham og ingen, uden maaskee P. H. og Forfatteren, som uden Tvivl begge ere af samme Tanker, og ønskede at alle Studentere gik ligesaa pjaltede for og bag, som Don Ranudo bag til paa Comoedien.

[11](#)

Hvad ellers det anbelanger at en Maadelig klædt Student, efter samme Forfatters Meening, ikke skulde faae Brød, eller en Dosmer igien snarere employeres for sine prægtige Klæders skyld; da kan jeg sige i Sandhed, æe han kun har havt slette Tanker om dem som Uddeele Embeder, der befindes alt for kloge til at lade sig bedrage af udvortes glimrende Væsen; I det mindste bør man ey tænke saaledes, og følgelig vil det komme ud paa et, enten Studenterne gaae alle med røde Klæder, eller den Ærbare sorte Dragt, som vor Forfatter giver Fortrinnet; med mindre Studenterne i Forvejen Kiender den Herres Gemyt, som han Skal gjøre Opvartning hos, og er overbeviist om, at samme settes i en overordentlig Bevægelse ved den alt for verdslige og pralende røde Couleur.

Paa de første Sider har man betragtet en fattig Students ynkelige Skiæbne og Endeligt, ja endog afmalet samme, skiøndt ikke med de almindeligste eller groveste Farver: Og spørger nogen om Aarsagen, da vil den ventelig blive den samme, som for mange Aar siden, nemlig:

Jeg har ofte suppliceret,

Men endnu fik ingen Svar.

Der er ingen designeret Som den Fattig tager var.

Der er ingen sat i Dag,

Som skal dømmes i den Sag.

[12](#)

Saa Uheldig kan et Menneske ofte være, og saa ustadig, slibrig, vaklende og misundelig er Lykken dem som leede efter den, og trænge til nogen Hiælp; da hun tvertimod ligesom søger at hitte andre, der ikke bryde sig stort om hindes sande Venskab. Spørgsmaal: om Lykkens Uhyre aldrig kan forebygges, og om de Studerende ikke alle kan blive dens Venner. Jeg mener jo! Thi om man vilde deele dem i 2 Classer, hvoraf den første skulde udgjøre Adelige Personer, som ved Midler have indsamlet Viisdom og Erfarenhed, ja ved Fødselen ere bestemte til der Høye; og til den anden, Børn af ringere Herkomst, som Skiæbne, saa at sige, og tilfældige Ting ved ordentlig at løbe Banen igiennem have ligesom anviist Sted iblandt hine, saa kan dog begge blive hiulpen, i sær naar de sidste havde aflagt Prøver paa deres Duelighed i en af Videnskaberne, eller fleere, skiøndt de ikke paa staaende Foed havde lagt fuldkommen Grundvold til dem alle, og lad dem ikke vide uden en eneste, saa heder det dog at en Student kan være nyttig til alle Ting, og at de flestes Hierner ere saaledes dannede, at de kan tage imod al Underviisning, og paa kortere Tid end andre opnaae den forønskete Høide, samt tænke, tale og skrive i en vedbørlig Orden, altsaa slutter jeg at de meget let kan anvendes til Fædrenelandets Nytte, og at de just ere de beqvemteste Reedskaaber som Hans

[13](#)

Kongelige Majestæt kan bruge i adskillige Tilfælde, og følgelig er det urimeligt, at disse skulde kunde blive sine Forældre og Staten til alt for stor Byrde, som Erfarenhed dog virkelig lærer; thi naar ikke ved sine Studeringer kan erhverve sig selv Føde og Klæder, saa maae Forældrene, eller og Publicum nødvendig række dem Haanden, hvortil de førstes Kræfter meget tidt ere alt for svage. Jeg vil da sette, at den første Classe af de Studerende kom til at nyde, som sædvanlig, de højeste og vigtigste Betjeninge, hvilke de, foruden Fødsels Retten ved adskillige store Fortienester have gjort dem værdige til at beklæde. samt nogle af den anden Classe, ere saa lykkelige at blive indtagne paa Kloster, Regentz, og andre offentlig stiftede Collegia, og beforders derfra til Levebrød, somme igien antage fordeelagtig Condition i Byen som dertil have Lyst. Nogle blive Gravere, Klokkere, Toldbetientere & c. saa findes dog vel mange tilovers. Disse synes mig, best kunde fortjene sit Levebrød ved at antage Skriver-Condition i de Kongelige Collegia, Cammer og Cancellie, og der enten søge at avancere op ad, eller og beforders til andre, saavel Geistlige som Verdslige Embeder i Rigerne, naar de dertil havde viist sig duelige; Men derimod vilde maaskee Manufactur- Fabriqve- og Landvæsenet gjerne betjene sig af andre, som i Forveien have levet ved disse Con- ditioner

[14](#)

Vel er sandt at her kan spørges, om det og er anstændigt for en Student at antage slig en Conditon? Dertil svares: Ja. Thi det maa hver en Fornuftig tilstaae, at det er af langt større Vigtighed at skrive, concipere og udstudere de Ting, som angaae heele Rigernes Vel, end informere en Spekhøker Datter i Alphaberh-Bogen med største Kiædsommelighed 6 a 8 Timer om Dagen, og derved distraheres fra andre vigtigere Studeringer. Ikke at tale om hvor ypperlig en Andledning de herved fik til at lære og legge sig efter Statz- og Cammeral-Videnskaberne, som de ellers maaskee aldrig havde tænkt paa. Hvortil og kommer det, at tilsidst blev alle Collegia besatte fra Top til Taae med studerte Personer, som ikke mindre synes at være ziirligt end nyttigt, ja endog nødvendigt i en Regiering.

Tilgiver Kiere Medbrødre! at Jeg har yttret mine Tanker om Eders modvillige Skiæbne, og foreslaet de Midler, hvorved mig syntes de ikke allene indtil videre kunde leve, men endog faae Anledning at vise deres Forstand til fælles Opbyggelse. Tiden har været Eder lisom mig selv Kiædsommelig, og Udfaldet ubestemt for os alle: Vor Arvedeel er bortsmeltet, og Eders maaskee saavel som mine Venner ere hensovede med deres Forfædre. Det ene vi har at trøste os ved, er at Landets og følgelig Vor Fader lever, og vil eller har taget den anstø-

[15](#)

delige Steen af Veyen, som var Forhindring i vor Lykke, som Jeg kan slutte af følgende Drøm.

Hen imod Aftenen, da Solen begyndte at dale, og Stierne saavel som Maanen lode sig see paa Himmelen; mærkede Jeg at Maanen var rød som Blod, og deres Forspringere af en meget underlig Gestalt; hvorpaa Maanen skildtes ad i 2 Deele, og den eene blev siddende paa: sit Stæd, men den anden sløy hen til Nord med en ubeskrivelig Hastighed, svingede sig omkring paa Himmelen, og forsvandt ved den sydvestlige Horizont, Jeg spurgte gandske forskrækket, hvad dette forunderlige Syn skulde betyde, og fik til Svar, at de hellige Muser og Gyndinder vare fortørnede. Siden saae jeg mig om til den høyre Side, og see! der var et kostelig opbygget Pallads med 2 Porte, en paa hver Side, Jeg mærkede strax at dette var Lykkens Tempel, og just det Sted, hvor Embeder skulde uddeles.

Derefter faae jeg en talriig Mængde Mennesker baade inden og uden for: de som vare inden for, bare alle

Laurbærkrandse i deres Hænder, fornøiede over deres Lykke. Den største Mængde søgte at komme ind af den sydvestlige Port, som jeg holdt for at være løngangen; men der blev ikke andre indladte, end de som havde et særdeles Kiendetegn paa deres Klæder, og de blev alle hiulpne. Derpaa gik jeg til den mørke Port, som vendte imod Norden, og saae der

[16](#)

ligeledes en Heel Deel Mennesker, de fleste med forte Klæder. Jeg biede længe, og faae aldrig Porten oplukkes. Jeg spurgte, hvor længe de agtede at staae? Indtil, svarede de, at alle ved den sydvestlige Port ere hiulpne. Og da blev Porten i en Hast og med forfærdelig Styrke aabnet; og en Løve kom til Dørren med en

Ædelsteene, som sagde: Kommer ind, mine Elskværdige! thi nu er Eders Tid kommen? Siden blev den sydvestlige Port tillukket og i det samme vaagnede jeg op, betragtede Drømmen, og prisede Løven for sin Retfærdighed og Viisdom.